

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

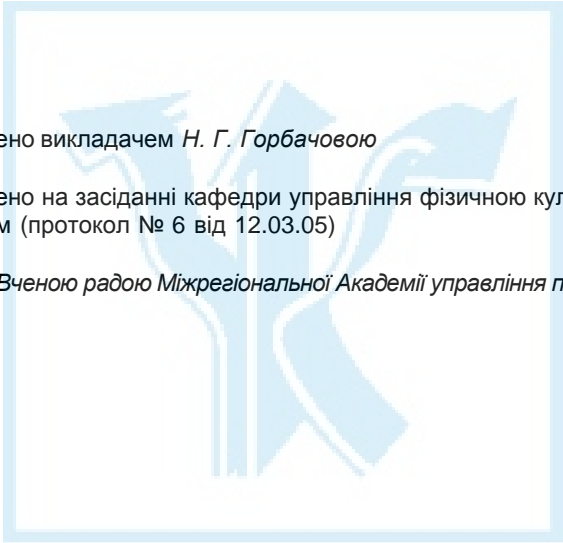
**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни**

**“ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ БОРОТЬБИ
З ТЕРОРИЗМОМ”**

**(для бакалаврів спеціальності “Фізичне
виховання” спеціалізації “Охоронна діяльність”)**

МАУП

Київ 2005

Підготовлено викладачем *Н. Г. Горбачовою*

Затверджено на засіданні кафедри управління фізичною культурою та спортом (протокол № 6 від 12.03.05)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Горбачова Н. Г. Навчальна програма дисципліни “Основи організації боротьби з тероризмом” (для бакалаврів спеціальності “Фізичне виховання” спеціалізації “Охоронна діяльність”). — К.: МАУП, 2005. — 14 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Основи організації боротьби з тероризмом”, контрольні питання, а також список рекомендованої літератури.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Тероризм є одним з найнебезпечніших і важкопрогнозованих явищ сучасності, що постійно урізноманітнюється формами і набирає загрозливих масштабів. Терористичні акти найчастіше спричинюють масові людські жертви, руйнування матеріальних і духовних цінностей, що часом не піддаються відновленню, збуджують ворожнечу між державами, провокують між соціальними та національними групами війни, недовіру й ненависть, іноді непереборні упродовж життя цілого покоління.

Масштаби тероризму і його міждержавний характер зумовили нагальну потребу створення міжнародної системи протидії йому, координації зусиль різних держав на довгостроковій основі та на найвищому рівні, створення міжнародних організацій боротьби з тероризмом. Звісно, практично всі офіційні особи всіх держав світу відкрито засуджують тероризм. Але це не повинно заспокоювати, оскільки слова й справи часто не збігаються. У слабorozвинених країнах і там, де ідеологія має антизахідну спрямованість, ставлення до тероризму зовсім не таке однозначне і мало того він заохочується і спрямовується на рівні державної влади (Лівія, Іран, Ірак). Разом з тим і в так званих цивілізованих західних країнах терор цілком або з певними застереженнями прийнятний для окремих опозиційних політичних рухів, націоналістів-сепаратистів (наприклад, ірландських, баскських), тоталітарних релігійних сект (наприклад, Аум Сен-ріке), релігійних течій (наприклад, мусульманських екстремістів), окремих політичних, релігійних, націоналістичних та іншого роду фанатиків.

Виняткового поширення дістав кримінальний тероризм, тобто здійснення терористичних актів (причому численних і найчастіше не масових) організованими та іншими злочинними групами з метою залякування і знищення конкурентів, впливу на державну владу для того, щоб домогтися якнайкращих умов для своєї злочинної діяльності.

Одна із сучасних тенденцій полягає в тому, що політичні, релігійні, націоналістичні (сепаратистські) терористи найчастіше вдаються до кримінального терору, спонукувані здебільшого корисливою вигодою, а кримінальні терористи — до політичного.

До сфери інтересів кримінального тероризму поступово залучаються також інтелектуальні цінності. Викрадення продуктів інтелектуальної діяльності, комп'ютерних програм, комп'ютерної інформації щодалі частіше стає одним із джерел доходів.

Кримінальний тероризм як найвища форма організованої злочинності може застосовуватись як надзвичайний захід злочинних "розборок", а не лише супутнім елементом корисливо-насильницької злочинності.

Способи здійснення злочинів найчастіше залежать від базової спрямованості діяльності терористичних організацій. Наприклад, терористичні організації, що застосовують кримінальний тероризм, розбираються з конкурентами через продукцію або за сфери впливу зазвичай за допомогою зброї, вибухівки. І здійснюють це найчастіше в багатолюдних місцях, іноді навіть перед очима міської влади і правоохоронних органів. Терористичним злочинним групам, що вчиняють корисливо-насильницькі дії в зоні свого впливу, зазвичай притаманні цинізм, жорстокий, зухвалий і нахабний характер цих дій. Злочинні акції здійснюються переважно колективно, що часто робить їх жорстокішими й боліснішими для жертв. Жорстокість таких злочинів стає самоціллю злочинців і навіть шанується. При цьому терористичні угруповання застосовують найсучаснішу вогнепальну зброю, вибухові речовини, литі кийки та інші засоби ураження. Багато таких злочинів супроводжуються захопленням заручників і знущанням над ними.

Терористичні злочинні угруповання не просто вдало використовують складні для здійснення злочинної діяльності умови, а й доволі успішно переборюють наявні перешкоди, цілеспрямовано планують терористичні акції, для чого вдаються до введення своїх людей на об'єкти терористичних актів, налагоджують зв'язки з посадовими особами, заручаються підтримкою певних осіб або злочинних формувань суто кримінального спрямування.

Розвинені країни світу приділяють боротьбі з тероризмом особливу увагу і вважають його чи не найголовнішою небезпечкою для суспільства. Ідеологи цієї боротьби виходять з того, що

повністю забезпечити суспільство від терористів неможливо, можна лише знизити його загрозу превентивним контролем за “найпривабливішими” для терористів місцями і боротьбою з виконавцями терористичних актів.

У цьому зв'язку важливо вивчення дисципліни “Основи організації боротьби з тероризмом” всіма слухачами спеціальності “Організація охоронної діяльності”, оскільки очевидно, що попередження акцій терористичного характеру щодо охоронюваних осіб і об'єктів залежить від знання прийомів і способів здійснення подібних злочинів. Знання цієї дисципліни повною мірою необхідне для осіб, які здійснюють охоронну діяльність, тісно пов'язану з небезпечними для життя і здоров'я діями злочинців, що зазіхають на охоронювані матеріальні цінності, схоронність об'єктів і власність підприємств і фірм.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
вивчення дисципліни

“ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ БОРОТЬБИ
З ТЕРОРИЗМОМ”

№ пор.	Назва теми
1	Тероризм як вища форма організованої злочинності
2	Законодавство України з питань боротьби з тероризмом
3	Прогнозування терористичних актів, що готуються
4	Оперативно-технічна підготовка співробітників охорони
5	Методи протидії диверсійним і терористичним акціям
6	Діяльність охоронюваного об'єкта в умовах зростання терористичної погрози
7	Робота охорони у кризових ситуаціях

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни

“ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ БОРЬБИ
З ТЕРОРИЗМОМ”

Тема 1. Тероризм як вища форма організованої злочинності

Суть і види терористичної погрози. Причини поширення тероризму. Джерела соціальних погроз і нестабільності. Кошти і методи кримінального терору (убивство, мінування, використання вибухового устрою, розміщення радіоактивного елемента, використання отрути, інших отруйних речовин, біологічної зброї). Терористичні організації світу. Хроніка найвідоміших замахів і замовлених убивств ХХ століття.

Література [1; 2; 4; 9; 14–16; 22–24; 26]

Тема 2. Законодавство України з питань боротьби з тероризмом

Основи організації боротьби з тероризмом. Здійснення контртерористичних операцій. Відшкодування шкоди, заподіяної в результаті терористичної акції, і соціальна реабілітація постраждалих від неї осіб. Правовий і соціальний захист осіб, які беруть участь у боротьбі з тероризмом. Відповідальність за участь у терористичній діяльності. Контроль і нагляд за законністю здійснення боротьби з тероризмом.

Література [30]

Тема 3. Прогнозування терористичних актів, що готуються

Ознаки терористичного акту, що готується, з використанням вибухових пристроїв. Етапи підготовки теракту. Загальна характеристика особи терориста. Ознаки підготовки замовленого вбивства. Викрадення. Рекомендована поведінка при викраденні. Питання до викрадача, коли він телефонує з вимогою викупу.

Практичні рекомендації щодо поведінки співробітників охорони у надзвичайних і нестандартних ситуаціях.

Література [1; 2; 8; 10; 13; 22; 29]

Тема 4. Оперативно-технічна підготовка співробітників охорони

Мета і завдання оперативно-технічної підготовки (ОТП) співробітників охорони. Види вибухових речовин (основні поняття, класифікації, характеристики, що демаскують ознаки). Фактори ураження вибухових пристроїв. Засоби руйнування (підривання). Способи руйнування: вогневий, хімічний, електричний, механічний, комбінований. Вибухові пристрої самостійного виготовлення, найчастіше застосовувані у протиправній діяльності (основні характеристики, принципи дії, характерні способи камуфляжу, що демаскують ознаки). Методи оцінки ступеня небезпеки виявленого вибухового пристрою. Криміналістичні аспекти.

Література [1; 2; 8; 10; 18]

Тема 5. Методи протидії диверсійним і терористичним акціям

Способи локалізації небезпеки і наслідків застосування вибухових пристроїв. Методи і засоби пошуку вибухонебезпечних і радіаційно-небезпечних предметів. Методика і порядок огляду території, приміщень, автотранспорту, маршрутів руху. Виявлення і локалізація небезпечних поштових відправлень і подарунків. Антибомбовий план і його реалізація (дії співробітників охорони у кризових ситуаціях). Практика використання службових собак при обстеженні підозрілих предметів. Захист від терактів, пов'язаних з вибуховими пристроями (заходи безпеки, здійснювані при одержанні погрози здійснення вибуху; схеми прийняття рішень і реагування). Радіаційно-хімічний контроль. Виявлення і знешкодження токсичних, радіоактивних і отруйних речовин. Антитерористична техніка (пристрої нейтралізації вибухових пристроїв, рентгенотелевізій-

ні комплекси, газоаналізатори пари вибухових речовин, металодетектори, дозиметри, доглядова техніка, інструменти, прилади нічного бачення).

Література [1; 2; 7; 8; 10; 13; 15; 17; 19–21; 23; 25–28]

Тема 6. Діяльність охоронюваного об'єкта в умовах зростання терористичної погрози

Створення програми забезпечення безпеки об'єкта і відповідного персоналу (перших керівників, провідних експертів, відповідальних співробітників). Забезпечення охорони керівництва об'єкта. Забезпечення безпеки співробітників і схоронності матеріально-технічних цінностей. Збирання даних про можливі диверсійно-терористичні прояви. Тактика дій у критичних обставинах. Невідкладні дії служби охорони в разі нападу на персонал і власність об'єкта.

Література [1–4; 6; 12; 26]

Тема 7. Робота охорони у кризових ситуаціях

Дії співробітника охорони при виявленні підозрілих предметів. Взаємодія охорони з правоохоронними органами. Дії співробітників охорони на місці вибуху (криміналістичні аспекти, збирання і збереження інформації, взаємодія з правоохоронними органами). Оцінювання ступеня небезпеки. Організація роботи співробітників охорони із забезпечення безпеки об'єкта від загрози вибуху. Дії об'єкта нападу при одержанні погроз проти нього і членів родини (прямі й непрямі погрози, телефонний тероризм, напади, провокації тощо). Поведінка об'єкта при переданні йому будь-яких матеріалів сторонніми особами. Поведінка об'єкта при спробах нападу у складній криміногенній ситуації. Основні правила особистої безпеки при захопленні особи як заручника.

Література [1; 2; 5; 6; 8; 10–13; 15; 22; 26]

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Суть і визначення поняття “тероризм”.
2. Суть поняття “міжнародний тероризм”.
3. Визначення терористичної діяльності.
4. Визначення міжнародної терористичної діяльності.
5. Визначення поняття “терористична акція”.
6. Злочини терористичного характеру, встановлені Кримінальним кодексом України.
7. Криміналістичні форми і види тероризму.
8. Причини поширення тероризму.
9. Джерела соціальних погроз і нестабільності.
10. Міжнародні терористичні організації.
11. Кошти і методи кримінального терору.
12. Законодавство України з питань боротьби з тероризмом.
13. Основні напрями боротьби з терористичною погрозою.
14. Мета і завдання оперативно-технічної підготовки співробітників охорони.
15. Класифікація і загальна характеристика вибухових пристроїв.
16. Характеристика і зовнішні ознаки деяких вибухових речовин.
17. Фактори ураження вибухових пристроїв.
18. Способи і засоби підривання.
19. Основні типи використовуваних терористами вибухових пристроїв.
20. Можливі способи виявлення вибухових пристроїв.
21. Загальні методи і засоби протидії терористичним актам.
22. Ознаки підготовки терористичного акту проти особистості.
23. Етапи підготовки теракту.
24. Ознаки теракту, що готується, з використанням вибухових пристроїв.
25. Ознаки підготовки замовленого вбивства.
26. Основні правила особистої безпеки при викраденні.
27. Питання до викрадача, коли він телефонує з вимогою викупу.
28. Загальна характеристика особи терориста.

29. Основи організації боротьби з тероризмом.
30. Відповідальність за участь у терористичній діяльності.
31. Відшкодування шкоди, заподіяної в результаті терористичної акції, і соціальна реабілітація постраждалих осіб від неї.
32. Правовий і соціальний захист осіб, які беруть участь у боротьбі з тероризмом.
33. Контроль і нагляд за законністю здійснення боротьби з тероризмом.
34. Способи локалізації небезпеки і наслідків застосування вибухових пристроїв.
35. Методи і засоби пошуку вибухонебезпечних і радіаційно-небезпечних предметів.
36. Методика і порядок огляду автотранспорту, маршрутів руху.
37. План огляду будинку (приміщень) у разі виникнення погрози вибуху.
38. Огляд відкритої місцевості.
39. Виявлення і локалізація небезпечних поштових відправлень і подарунків.
40. Антибомбовий план і його реалізація (дії співробітників охорони у кризових ситуаціях).
41. Практика використання службових собак при обстеженні підозрілих предметів.
42. Загальні принципи комплексного захисту від застосування вибухових пристроїв.
43. Умови застосування злочинцем вибухових пристроїв.
44. Виявлення і знешкодження токсичних, радіоактивних і отруйних речовин.
45. Спеціальні засоби, застосовувані для пошуку вибухових пристроїв і локалізації погрози вибуху.
46. Послідовність пошуку і знешкодження вибухових пристроїв.
47. Визначення місць можливого закладення вибухових пристроїв.

48. Методи оцінювання ступеня небезпеки виявленого вибухового пристрою.
49. Поведінка співробітників охорони при одержанні інформації про загрозу вибуху.
50. Контрольний список запитань на випадок одержання погрози.
51. Здійснення евакуації при погрозі вибуху.
52. Ліквідація наслідків вибуху.
53. Основні правила особистої безпеки при захопленні особи як заручника.
54. Заходи, здійснювані співробітниками охорони при виникненні загрози вибуху об'єкта.
55. Дії співробітників охорони на місці вибуху.
56. Дії співробітників охорони при виявленні підозрілих предметів.
57. Організація роботи співробітників охорони із забезпечення безпеки об'єкта від загрози вибуху.
58. Інструктаж співробітників і планування протипідривноїх заходів.
59. Порядок дій при виявленні предмета, кваліфікованого як можливий вибуховий пристрій.
60. Діяльність охоронюваного об'єкта в умовах зростання терористичної загрози.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

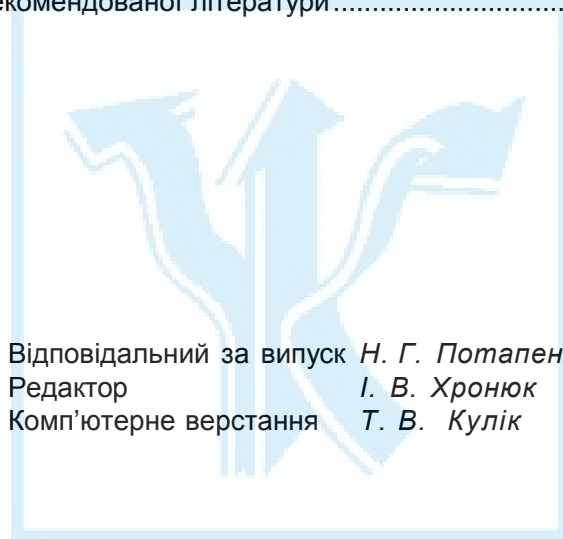
1. *Абрамов В. С., Алешенков М. С., Щербаков Г. Н.* Обеспечение безопасности от террористических и диверсионных актов. — М., 2001. — Т. 3.
2. *Абрамов В. С.* Обеспечение безопасности работы в условиях кризисных ситуаций и угрозах терактов. — М., 1999.
3. *Крысин А. В.* Деятельность коммерческих банков (фирм) в условиях роста террористической угрозы // Частный сыск. Охрана. Безопасность. — 1994. — № 1.

4. *Международный терроризм и безопасность банковских учреждений* // Бюл. ВИНТИ АН ГКНТ. — 1988. — № 8.
5. *Карамануце Н., Леоне У.* Изучение проблемы похищения людей на Сицилии. — Рим, 1984.
6. *Шульц Р., Слоун Ст.* В ответ на угрозу терроризма (безопасность и управление в критической ситуации). — США, 1982.
7. *Поиск и обезвреживание взрывных устройств* / С. А. Ивлиев и др. — М., 1996.
8. *Шикин А. С.* Как уберечь себя от взрыва. — М.: Мир безопасности, 1999.
9. *Куликов А. С.* Криминальный террор: угроза безопасности государства // Системы безопасности связи и телекоммуникаций. — 1997. — № 1.
10. *Терроризм: это должен знать каждый.* — М.: Изографус, 2002.
11. *Заборов Б.* Организация длительного похищения // Частный сыск. Охрана. Безопасность. — 1994. — № 4.
12. *Обеспечение безопасности при угрозе взрыва бомбы* // Частный сыск. Охрана. Безопасность. — 1994. — № 4.
13. *Служба безопасности в противодействии акциям “криминального террора”* // Частный сыск. Охрана. Безопасность. — 1994. — № 4.
14. *Корж П.* Контртеррор: борьба нервов // Новости спецслужб. — 2000. — № 3.
15. *Корж П., Клопов И.* Негосударственная безопасность. Руководство по подготовке профессиональных телохранителей. — Ростов н/Д: Феникс, 2002.
16. *Стрельбицкий Н., Вертузаев М., Юрченко А.* Интеллектуальный терроризм: прогноз специалистов // Бизнес и безопасность. — 2004. — № 6.
17. *Преграда хищениям и терроризму* // Бизнес и безопасность. — 2001. — № 1.
18. *Гончар В. К., Алмакаева Л. Г.* Экспресс-анализ взрывчатых веществ // Бизнес и безопасность. — 2001. — № 6.

19. *Достойное предупреждение “взрывоопасных ситуаций” // Бизнес и безопасность. — 2001. — № 6.*
20. *Гончар В. К. Приборы и системы обнаружения взрывчатых и наркотических веществ // Бизнес и безопасность. — 2000. — № 6.*
21. *Гончар В. К. Новые методы и приборы обнаружения взрывчатых веществ // Бизнес и безопасность. — 2001. — № 2.*
22. *Домашняя юридическая энциклопедия. — М.: Олимп, 1998.*
23. *Абалмазов Э. И. Антитерроризм: современные методы и средства борьбы с терроризмом // Системы безопасности связи и телекоммуникаций. — 1997. — № 1.*
24. *Малышенко Е. В. Взаимодействие полиции и служб безопасности в борьбе с терроризмом // Системы безопасности связи и телекоммуникаций. — 1997. — № 1.*
25. *Вандышев Б. А. Входной контроль на взрывоопасность // Системы безопасности связи и телекоммуникаций. — 1997. — № 1.*
26. *Болтунов М. Альфа — смерть террору. — М.: ЭКСМО, 2003.*
27. *Аллахвердиев Ф. А. Письмо с сюрпризом // Мир и безопасность. — 2005. — № 4(134).*
28. *О концепции использования сил и средств негосударственных организаций безопасности в противодействии терроризму // Мир безопасности. — 2005. — № 4(137).*
29. *Волынский–Басманов Ю. Социально-психологический портрет современного террориста // Мир и безопасность. — 2005. — № 2.*
30. *Закон Украины “О борьбе с терроризмом”.*

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни “Основи організації боротьби з тероризмом”	5
Програмний матеріал до вивчення дисципліни “Основи організації боротьби з тероризмом”	6
Контрольні питання	9
Список рекомендованої літератури	11

Відповідальний за випуск *Н. Г. Потапенко*
Редактор *І. В. Хронюк*
Комп'ютерне верстання *Т. В. Кулік*

МАУП
Зам. № ВКЦ-2212

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП